

er gestudeerd wordt? Trouwens dat merken we wel aan de groeiende reeks dissertaties. De meeste jonge predikanten behoeven niet meer te denken, dat ze na twee of drie jaar al weer een beroep krijgen. En dat bindt hen beter aan de studie. Verleden winter logeerde ik bij een predikant op een van de meest afgelegen plaatsen in ons land.

En — het bleek, dat hij op het gebied van theologie en filosofie uitermate goed op de hoogte was met de jongste publicaties.

Wie op die dingen let, die voelt, hoe eenzijdig en verkeerd het is, te doen, alsof er door de theologen alleen maar onderling gepolemiseerd wordt.

Nu over die polemiek nog een enkel woord. Er zijn inderdaad belangrijke kwesties in discussie. Niet over geest en gis.

Maar wel over de anthropologie, over het verbond, over taak en plaats der Calvinistische wijsbegeerte, over kerk en ambt, over de gemeene gratie, enz.

Die discussie brengt ons verder.

Zij is niet onvruchtbaar.

Wie goed oplet, die merkt zakelijke toenadering.

Zoodra men elkaar niet meer tracht te vangen op een extreme uitdrukking, blijkt men al pratende dichter bij elkaar te komen. Er zijn vraagstukken aan te wijzen, waaromtrent het verschil drie jaren geleden veel groter was dan nu. De menschen, die met „oorspronkelijkheidsziekte“ behept waren, spreken nu meer gereserveerd en zij, die behept waren met de vrees: „waar gaan we heen“, worden minder door onvruchtbaar conservatisme bedreigd.

Natuurlijk wil men aan weerskanten dat niet zoo maar erkennen, dat de lijnen elkaar naderen.

Toch is er geen twijfel aan, of het is zoo. Dank zij de polemiek.

De klagers-over-de-polemiek mogen bovendien nooit vergeten, dat Prof. Vollenhoven en Prof. Dooyeweerd, Ds de Graaf en Prof. Schilder begonnen met thetische studien over de „ziel“, de „vereniging der beide naturen van den Christus“ en de „algemeene genade“ en dat daarna de polemiek is losgebarsten.

Veel — en niet geadresseerde polemiek.

Polemiek „naar den vorm en den inhoud“ of alleen „naar den inhoud“.

Polemiek-der-niet-polemiek en anti-polemische polemiek.

„Eigen gemaakte“ polemiek en „doorgegeven“ polemiek.

Rechtstreeksche en zijdelingsche polemiek.

Polemiek tegen de beoefenaars der polemiek of tegen de polemiek dier beoefenaars.

#### Over de gezangen.

Onze Hervormde broeders zijn druk bezig een nieuwen gezangenbundel ingevoerd te krijgen. Dat het noodig is wordt algemeen erkend onder hen. Scherp is het vonnis over veel van die „evangelische“ liederen geveld. Een gereformeerd mensch zucht wel eens: och hadden ze er zoo in de buurt van 1830 over gedacht. Toen moesten ze gezongen worden. En enkele predikanten zijn afgezet alleen op grond van het feit, dat ze dat niet wilden doen.

Nu schrijft een Hervormd predikant: Ds A. B. te Winkel van Den Haag in het „s-Gravenhaagsche (Hervormde) Kerkblad“:

Wie echter om principieele redenen geen gezangen wenscht in het midden der gemeente, laat hij voortgaan in het opgeven van enkel psalmen. Al zijn wij het er niet mede eens, wij kunnen zijn standpunt waardeeren en eischen ook voor hem volle vrijheid op. Hij heeft deze, maar moet ze houden ook.

In hetzelfde artikel somt Ds te Winkel een reeks dwaze gezangen op. Men leze:

Wij hebben daareven krasse woorden gebruikt. Waardeloos. Ja, wij zullen niet alle noemen. Maar een enkele. Wat zegt gij b.v. van dit vers, Gezang 177 vs 5:

Stedelingen! looft den Heer!  
Hoopt op d'oude welvaart weer;  
Voor den koopman druk vertier,  
Nering voor den winkelier,  
Bezigheid voor handwerkslieden  
En voor schamel' armen brood;  
God, die ons den vree gebod,  
Wil zijn heil daartoe gebied.

Zooiets is een aansluiting voor een bundel in de Kerk. Er zijn vele ulevellen-rijmpjes, die nog beter zijn. Althans oude nieuwjaarswensen van den lantaarnopsteker.

Mocht voor al ons hart van dank  
Gloeyen al ons leven lang!

Zoo vervolgt vers 6. Ja, dat geldt waarlijk, al is het al eveneens dun wat poëzie betreft, als zulk een lied

niet meer in ons kerkelijk gezangboek staat. Gezang 186 draagt den ernstigen titel: „Op den dood“. Het eerste vers begint aldus: „Spoedig zal het uurtje komen“.

Gezang 78 heeft tot onderwerp: „De ware Christen de beste burger“. Luister nu:

Zich zijner roeping steeds bewust  
Werkt hij in zijn kring met lust;  
Hij streeft naar grootheid, geld of goed,  
Nooit hooger dan hij streven moet.

Wij noemen nu maar niet meer, want wij hebben er al meer dan genoeg van. Niemand zal nu ontkennen dat dit alles waardeloos en beneden peil moet worden genoemd. Behalve de slechte rijmelarij, zouden wij op het eerste oogenblik zeggen: was het maar waar! Maar onmiddellijk daarop zeggen wij: zet daar nu eens tegenover het woord van den Heiland: Zoek eerst het Koninkrijk Gods.

Wat zegt gij van Gezang 62:7, waar het „kuische Jezus“ onverdragelijk is voor het aanbiddend hart?

Edoch, hoe erg dit alles ook zijn moge, toch durven wij gerust zeggen, dat dit alles het ergste nog niet is. Dat is de geest, die in zoovele gezangen tot uiting komt. Dat is de geest van het rationalisme, van de Aufklärung en wat daar op gevolgd is. Het is de geest, die in de bekende trias „God, deugd en onsterfelijkheid“ haar hoogste uitdrukking vond. De mensch! O! sterveling gevoel uw waarde! Adams dankbre zonen, enz. enz.

„Mocht ik maar onder tegenheeren,  
In deugd en godsvrucht winnen.“

Gezang 25:7.

Of gij, aan wien wij deugd en leven  
En alles zijn verplicht.

Gezang 31:7.

Hart en hand, tot hulp ontsloten  
Van uwe arme gunstgenooten  
Deugd, die uit uw liefde welt.  
Kwaad met weldoen vroom vergeldt.

Gezang 64:3b.

Wat oogst de mensch hier zonder deugd  
Een lang berouw na korte vreugd:  
Bedwelming wijkt, verdooving zwicht,  
En nu, nu dreigt het jongst gericht.

Gezang 66:3.

De deugd, o ja! ik vind ze schoon,  
Zij strekt zich zelv' ten grooten loon.

Gezang 74:2.

Mijn God! wat ook in mij verdoov'  
Dat ik altijd aan U geloov'  
Aan deugd en eeuwig leven;  
Dan zal 't gevoel van mijn waardij,  
Hoe hobbelig hier mijn pad ook zij,  
Mijn boezem nooit begeven.

Gezang 53:1.

Het nut! Het nut van 't algemeen. Gezang 80:4:  
Al wat mij nut is geven.

De brave Hendrik van dien tijd was ook ordelijk.  
Veiligheid in onze landen,  
Orde, wet en recht en macht,  
Deze sterke, vaste banden  
Van 't menschelijk geslacht.

Gezang 29:8.

En al zong hij eenzijdig:  
Wat zweegt een handvol stofs, tot menach,  
Beziel voor oogenblikken.

(Gezang 23:1.)

Hij was aan den anderen kant toch wel heel gerust:

't Bepaald getal van onze levensjaren  
Zult Gij ons, zelfs elk oogenblik, bewaren;  
Zoo staat het vast, dat nimmer ongeval,  
Of menschenhand ons leven korten zal.

De brave Hendrik is bedaard: Gezang 192:2, Ge-  
zang 73:3.

Waarom nog meer genoemd. Dit alles spreekt reeds duidelijk genoeg. En nu hebben wij maar niet genoemd allerlei verzen, die nog wel gebruikt worden en waarin toch zooveel gemist wordt, wat niet weglaten mocht zijn of die op andere wijze in theologisch opzicht niet deugen, gelijk b.v. Gezang 125:5.

Als men deze dingen leest, dan moet men toch wel even glimlachen over die brave Pieter Leonard van de Kastele, Rhynvis Feith, Herman Muntinghe c.s., die in de voorrede voor den gezangenbundel plechtig verzekeren, dat ze de gezangen „met alle nauwkeurigheid hebben onderzocht“ en nu „in gemoede verklaren, dat in dezelve niets gevonden wordt, in het allerminste afwijkende van de bovengemelde Formulleren van eenigheid“.

Dan had Hendrik de Cock ze beter door!

H.

C. V.

## KERKNIEUWS

### GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Wezep (Geld.): G. van Dooren te Mussel en F. A. Hofman te Waarder.

Beroepen te:

Rijnsburg: G. F. Hajer te Ede.

Aangenomen naar:

Oude- en Nieuwe Bildtdijk: Cand. H. de Wit te Noorwold (Fr.).

Bedankt voor:

Rijnsburg (vac.-E. H. Broekstra): A. Dercksen te Rotterdam-Feyenoord.

Wapenveld: F. L. Hoekstra te Zwartebroek.

Hulpredikers.

De kerkeraden van de Geref. Kerken van Goes en 's-Gravenpolder hebben de benoeming van cand. W. H. J. de Boer tot hulpprediker in die beide gemeenten verlengd tot 31 December 1939. Cand. De Boer blijft in de gelegenheid twee Zondagen per maand andere gemeenten te dienen en zal gaarne een e.v. beroep in overweging nemen. Zijn adres is: Piccardstraat 11, Goes.

— Het adres van cand. W. Vis, hulpprediker te Zwaagwesteinde is niet meer Hemrik (Fr.) H 59, doch voortaan Zwaagwesteinde (Fr.) Kerkstraat 146, telef. 15. Hij blijft in de gelegenheid andere Kerken te dienen en een eventueel beroep in overweging te nemen.

Ds G. J. Wissink. †

Te Hilversum is 16 Januari op 63-jarigen leeftijd overleden Ds G. J. Wissink, emeritus-predikant van de Geref. Kerk te Zwammerdam.

### CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Tweetal te:

Ede: E. du Marchie van Voorthuysen te Urk en A. Dabbe te Oud-Beijerland.

Aangenomen naar:

Middelburg: Prof. G. Wisse te Driebergen, thans predikant te Amsterdam-Oost.

### GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Bedankt voor:

Genemuiden: P. Honkoop te Den Haag.  
Paterson (V. St.): M. Heikoop te Utrecht.

### NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Deventer: D. T. Los te Heerenveen.  
Goudarak: J. W. van der Linden te Kootwijk.  
Kampen (vac. M. Ottevanger): J. Th. v. Veenen te Vroomshoop.  
Nieuw-Dordrecht: Cand. Dr. K. E. H. Oppenheimer, hulpred te Groningen.  
Rijnsaterwoude: Cand. J. H. de Vree te Dordrecht.  
Sprang: J. de Lange te Wilsum (Ov.).

Aangenomen naar:

Babyloniënbroek: Cand. F. J. de Heer te De Meern.

Bedankt voor:

Benschop (toez.): J. J. Poot te Bunschoten.  
Eemnes-Binnen: J. Ronge te Hoog-Blokland.  
Maasbommel: Cand. A. Bongenaar te Utrecht.  
Winsum (Gr.): D. Colenbrander te Peperga.

Intrede te:

Akkerwoude: H. Engelsma. Tekst: Philipp. 4:19.  
Wijk bij Heusden: J. Slok. Tekst: Psalm 126:5 en 6.

Afscheid van:

Bovensmilde: J. Langhout. Tekst: Openb. 22:21.  
Langerak: J. Slok. Tekst: Matth. 28:20.

## KERKSPLITSING

een „geloofsstuk“ en geen „waagstuk“.  
Geen praat langer maar daad.

DOOR

Ds. W. F. C. VAN HELSDINGEN

Prijs f 0.25.

Bij afname van 10 exx. f 0.20 per ex.

Voor kerken waarin dit onderwerp in bespreking is, is deze brochure van zeer groot belang! Terwijl voor alle grootere kerken de brochure zeer oriënterende voorlichting geeft.

Verkrijgbaar bij den boekhandel, en, na storting van het bedrag op postrekening no. 36000, bij de Uitgeverij

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES

### Verschenen:

# JAARBOEK TEN DIENSTE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND 1939

Prijs f 1.—, gecart. f 1.25.

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES